

บทที่ 1

บทนำและวัตถุประสงค์

ปัจจุบันมนุษย์ได้นำผลผลิตสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมาใช้มาก ทั้งยังทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางเคมีของแหล่งน้ำเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวโน้มไปในทางที่จะทำให้เสียสมดุลธรรมชาติและกระทบกระเทือนถึงผลผลิตสัตว์น้ำให้ต่ำลง มูลเหตุดังกล่าวมนุษย์จึงพยายามควบคุมการนำเอาทรัพยากรในแหล่งน้ำมาใช้เพื่อมิให้เกิดความกระทบกระเทือนมากนักและรักษาแหล่งน้ำให้อยู่ในสภาวะสมดุล ดังกรณีการอนุรักษ์สัตว์น้ำในแม่น้ำน่านบริเวณหมู่บ้านหาดผาชนและหมู่บ้านสยยาว ตำบลเมืองจัน อำเภอมือง จังหวัดน่าน ชุมชนทั้งสองจัดให้มีเขตห้ามจับสัตว์น้ำขึ้นในปี พ.ศ. 2535-2536 ควบคุมประเภทเครื่องมือประมงและวิธีการทำประมง ซึ่งในปีที่ทำการศึกษามีเขตอนุรักษ์มาแล้วเป็นเวลา 3 และ 2 ปี ตามลำดับ จวบมาจนถึงปัจจุบันก็ได้มีกิจกรรมอนุรักษ์สัตว์น้ำในแม่น้ำน่านในทำนองเดียวกันนี้เพิ่มเป็น 41 ชุมชน (ดูภาคผนวก ก)

กิจกรรมอนุรักษ์สัตว์น้ำดังกล่าวส่งผลให้มวลชีวภาพของปลาพื้นที่ในเขตมากกว่านอกเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ (อรวรรณ, 2538 และภาคผนวก ข) และน่าจะส่งผลต่อกลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่ที่เป็นอาหารปลา จึงสนใจที่จะศึกษาความแตกต่างของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่ในและนอกเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำของชุมชนทั้งสอง ประกอบด้วยคุณสมบัติน้ำและลักษณะแหล่งอาศัยบริเวณในและนอกเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ เนื่องจากสัตว์กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเพิ่มผลผลิตปลา ที่สำคัญคือเป็นอาหาร ประกอบกับเป็นกลุ่มสัตว์ที่มีแหล่งอาศัยหลายแบบ และเป็นสิ่งมีชีวิตที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและสามารถที่จะเก็บตัวอย่างมาทำการศึกษาได้ง่าย ใดก็ตาม อาหารของสัตว์น้ำในธรรมชาติยังมีอีกมากมาย ทั้งที่เป็นแร่ธาตุหรือสารประกอบอินทรีย์ต่างๆ ที่ละลาย หรือแขวนลอยอยู่ในน้ำ ตลอดจนพืชและสัตว์น้ำที่ยังมีชีวิตรวมทั้งซากและชิ้นส่วนต่างๆ ของมัน (Goldman and Horne, 1983) จึงควรพิจารณาคุณสมบัติน้ำทางกายภาพ ทางเคมี และสภาพแวดล้อมโดยรวมประกอบ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เปรียบเทียบกลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่ในแม่น้ำน่านระหว่างพื้นที่ในและนอกเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำ ตำบลเมืองจันท์ อำเภอเมืองน่าน
2. ศึกษาคุณสมบัติน้ำทางกายภาพและทางเคมีของแม่น้ำน่านในรอบปี ในบริเวณที่กำหนด
3. วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อกลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดใหญ่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University